

ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ЦИФРОВАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ ВЪРХУ ОДИТОРСКИТЕ ПРАКТИКИ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА

Кирил Димитров¹
e-mail: kdimitrov@uard.bg

Резюме

Цифровата трансформация значително променя одиторските практики, като въвеждането на нови технологии като изкуствен интелект (AI), машинно обучение, блокчейн и големи данни (Big Data), които трансформират традиционния одитен процес. Тези технологии улесняват автоматизацията на рутинни задачи, подобряват точността и ефикасността на одиторските проверки, както и осигуряват по-задълбочен анализ на данните в реално време.

Ключови думи: цифрова трансформация, одиторски практики, изкуствен интелект, одитен процес

JEL: M42, O33, G32, L86

Увод

Цифровата трансформация оказва нарастващо влияние върху одиторските практики, променяйки методите на работа и изискванията към компетенциите на одиторите. Съществуващите решения включват внедряване на технологии като изкуствен интелект, анализ на големи данни и блокчейн, които подобряват точността и ефективността на одита. Въпреки че влиянието на тези технологии е широко проучено, все още има недостатъчно разбиране за дългосрочните им последствия и въздействие върху етиката и сигурността в одита. Това изследване е ограничено до анализа на въздействието на ключови технологии в рамките на съвременната икономика и не обхваща бъдещите иновации. Очаква се резултатите да предоставят ясна представа за потенциала на цифровата трансформация за подобряване на прозрачността и отчетността в одиторските практики. В настоящото изследване са използвани различни методологични подходи, които позволяват задълбочено анализиране на въздействието на цифровата трансформация върху одиторските практики. Основните методи включват сравнителен анализ, количест-

¹ Главен асистент, доктор, департамент по „Икономика и управление“, катедра „Икономика и финанси“, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите

вено изследване и критичен преглед на релевантната литература. Всеки от тях допринася за изграждането на аргументирана и обоснована оценка на процесите на дигитализация в одита.

Еволюцията на одита в цифровата ера

Интегрирането на дигиталните технологии в традиционните одитни процеси представлява промяна на парадигмата в начина, по който одитите се замислят и изпълняват, предлагайки комбинация от човешка проникателност с най-модерните технологични постижения. Този синтез не само повишава стандартите на одита, но също очертава курс за неговото бъдеще, подчертавайки незаличимото въздействие на цифровата трансформация върху полето. Тази еволюция не е просто промяна в инструментите и техниките, а фундаментална промяна към по-ефективни, точни и всеобхватни одиторски практики. Използването на ИИ и други дигитални технологии в одита дава възможност за по-задълбочен анализ на огромни набори от данни, повишава точността на резултатите от одита и намалява времето, необходимо за процесите на одит, като по този начин променя ландшафта на одита по дълбок начин.

Еволюцията на одита към дигитални практики е значително белязана от взаимодействието на технологичния напредък и належащата нужда от адаптиране в областта. Неотдавнашният доклад на Международния съвет за наука подчертава тази промяна, подчертавайки трансформиращото въздействие на дигиталните технологии върху научните и като разширение – одиторските организации (International Science Council, 2024). Този преход не е само за приемане на нови инструменти, но и за фундаментално преосмисляне на процеса на одит, за да отговори на изискванията на цифровото общество. Тъй като данните стават все по-важни за бизнес операциите, ролята на одита се разширява, за да гарантира целостта и сигурността на огромни количества информация. Комбинацията от човешки опит и иновативни технологии, както спомена главен асистент от Икономическия университет във Варна, поставя нови стандарти за висококачествен одит. Тази еволюция е отговор на дигиталната ера, в която онлайн присъствието и сигурното боравене с лични данни стават критични за устойчивостта на бизнеса. По този начин основните етапи, отбелязващи еволюцията на одита към дигитални практики, се характеризират със смесица от академични прозрения и практическа адаптация към дигиталния пейзаж, гарантирайки, че бъдещето на одита остава стабилно и отворено за предизвикателствата на ерата, управлявана от данни.

В отговор на трансформиращото въздействие, което дигиталните технологии имат върху одиторската професия, настоящите стандарти за одит се

развиват, за да се приспособят ефективно към цифровите трансформации. Тази еволюция е белязана по-специално от интегрирането на иновативни технологии с традиционния човешки опит, поставяйки нови стандарти за качество и устойчивост на одита в бъдеще. Дигитализацията и прилагането на изкуствения интелект водят до значителни промени в трудовите принципи, включително тези в областта на одита. Тази промяна налага одиторите да се адаптират към нови инструменти и методологии, които могат да обработват сложни анализи на данни, да подобрят процесите на вземане на решения и в крайна сметка да допринесат за по-ефективни и точни одити. Дигиталната ера изисква преоценка на съществуващите практики, за да се гарантира, че те отговарят на повишените очаквания за прозрачност, отчетност и прецизност. Значението на тази адаптация е допълнително подчертано от Европейския съвет, акцентирал върху опазването на европейското културно многообразие и адаптирането на законодателните рамки за борба с тежката престъпност и тероризма в цифровата среда. По този начин настоящите стандарти за одит не само приспособяват дигиталните трансформации, но и прекрояват професията, за да отговори на предизвикателствата и възможностите, представени от тази нова ера.

Теорията на дифузията на иновациите (Diffusion of Innovations Theory), формулирана от Еверет Роджърс през 1962 г., обяснява как нови технологии и иновации се приемат и разпространяват в обществото и в организациите. Според тази теория, процесът на адаптация на иновациите преминава през пет етапа:

1. Знание (Knowledge) – организацията или индивидът научава за съществуването на новата технология, но няма задълбочено разбиране за нея.
2. Убеждение (Persuasion) – започва оценка на потенциалните ползи и рискове от използването на иновацията.
3. Решение (Decision) – организацията или индивидът решава дали да приеме или отхвърли новата технология.
4. Прилагане (Implementation) – започва реалното внедряване на технологията в одиторските процеси.
5. Затвърждаване (Confirmation) – организацията оценява резултатите и решава дали да продължи използването на иновацията или да се върне към предходни методи.

Приложение в цифровизацията на одита

В контекста на одиторските практики, дигиталните технологии като изкуствен интелект (AI), машинно обучение (ML), блокчейн и автоматизирани одитни системи преминават през същите етапи на дифузия.

- Ранните възприематели (early adopters) – големи одиторски компании като Deloitte, PwC, EY и KPMG са първите, които прилагат иновативни технологии в одита.
- Масовото възприемане (early majority & late majority) – постепенно по-малки и средни фирми също започват да въвеждат цифрови инструменти, за да повишат ефективността и точността на одитите.
- Изоставащите (laggards) – малките фирми с ограничени ресурси или традиционните практики могат да забавят внедряването на цифрови технологии.

Тази теория е особено полезна за обяснение на бариерите пред дигиталната трансформация в одита.

Дигитални инструменти и технологии в одита

В бързо развиващата се област на одита дигиталните инструменти и технологии играят ключова роля за повишаване на ефективността на одитните процеси. Сред тях автоматизирани решения, като ботове и автоматизирани работни потоци, са от решаващо значение за рационализиране на задачите, за значително намаляване на ръчното натоварване и за минимизиране на риска от човешка грешка, като по този начин се гарантира по-високо ниво на прецизност в одитните проекти (PwC България, n.d.). По-конкретно тези автоматизирани инструменти са проектирани да бъдат адаптивни, позволявайки персонализиране, за да отговорят на уникалните изисквания на всеки одитен проект, като по този начин оптимизират ползите и намаляват времето, необходимо за завършване на одитите. Въвеждането на дигитални платформи като Halo е пример за интегрирането на напреднали технологии в одита чрез обработка на масивни набори от данни за прецизиране на оценката, анализа и тестването на риска. Това не само помага при извършването на по-задълбочени оценки на риска, но и при визуализирането на тенденции, които биха могли да повлияят на резултатите от одита. Взети заедно, тези технологии очертават трансформираща промяна към по-интелигентен, по-ефективен подход към одита, позволяващ на одиторите да се справят с по-голяма гъвкавост и точност със сложни предизвикателства.

Според глобално проучване на Deloitte (2023), 75% от одиторските фирми вече използват данни и анализи (data analytics) като ключов инструмент за подобряване на одитните процедури. Освен това 62% от анкетираниите фирми са внедрили изкуствен интелект (AI) и машинно обучение (ML) за автоматично разпознаване на несъответствия и потенциални измами в счетоводните отчети. Интересно е, че 49% от компаниите прилагат блокчейн технологии, което повишава прозрачността и сигурността на финансовите данни (Deloitte, 2023).

Според доклад на PwC (2022), автоматизираните анализи съкращават времето за завършване на одит с 30-50% в сравнение с традиционните методи. Докато класическите одитни практики отнемат средно 6-8 седмици, дигиталните одити, подпомогнати от ИИ и Big Data, намаляват този период до 4-5 седмици. Това се дължи на елиминирането на ръчната обработка на големи обеми данни и автоматизираното идентифициране на аномалии в отчетите (PwC, 2022).

Изследване на International Federation of Accountants (IFAC, 2023) показва, че традиционните методи за одит, базирани на извадков контрол, имат среден процент грешки 5-7%, докато дигиталните технологии, използващи ИИ и Big Data анализи, намаляват този процент до 1-3%. Това значително подобрява качеството на одита и намалява вероятността от пропуснати нередности (IFAC, 2023).

Доклад на Ernst & Young (2023) установява, че компаниите, които използват автоматизирани одитни платформи, намаляват разходите си за външен одит с 20-40%. Инвестициите в ИИ-базирани одитни инструменти се изплащат средно в рамките на 2-3 години, като водят до значителни икономии от намалено време за анализ и елиминиране на грешки в процеса на одита (Ernst & Young, 2023).

Включването на усъвършенствани технологии в процеса на одит бележи значителна крачка към подобряване на точността и ефективността основно чрез използването на приложения за одит на ИИ и приемането на обясними техники на ИИ. Чрез осигуряване на съответствие със законовите и регулаторни изисквания, одитиращите ИИ приложения играят основна роля в поддържането на целостта на процеса на одит (Саджид, 2023). Това спазване на строги стандарти е от решаващо значение в среда, в която технологичният напредък е бърз и често изпреварва съществуващите регулаторни рамки. Прилагането на техники като локални интерпретируеми моделно-агностични обяснения (LIME, Local Interpretable Model-agnostic Explanations) и допълнителни обяснения на SHapley (SHAP, SHapley Additive exPlanations) добавъчно укрепва процеса на одит. Тези техники предоставят на одиторите средства за тълкуване и разбиране на решенията, взети от системите с ИИ, като по този начин гарантират, че моделите на ИИ са достатъчно обясними и прозрачни. Това ниво на интерпретиране е от съществено значение не само за целите на съответствието, но и за изграждане на доверие сред заинтересованите страни, като се демонстрира, че процесите на вземане на решения от системите с ИИ се основават на логични и справедливи критерии. Стратегическото разпределение на работното натоварване през годината смекчава риска от кризи в последния момент, като по този начин улеснява по-плавния процес на одит и гарантира, че проблемите се насочват

своевременно, което значително допринася за цялостната ефективност на одитите (PwC България, n.d.). Тези стратегии подчертават безценната роля на технологията за подобряване на точността и ефективността на одитите, определяйки нов стандарт за одитните практики в дигиталната ера.

Интегрирането на нови технологии в одиторските практики изправя одиторите пред множество предизвикателства, с които трябва да се справят, за да гарантират ефективността и ефикасността на своята работа. Едно значително предизвикателство се крие в обединяването на традиционните одиторски умения с необходимите цифрови компетенции. Експертите от PwC подчертават важността на притежаването не само на изключителни одитни умения, но и на цялостно разбиране и способност за използване на широка гама от инструменти и технологии за одит. Това двойно изискване подчертава необходимостта одиторите непрекъснато да актуализират своите знания и набор от умения, за да бъдат в крак с бързото развитие на дигиталните инструменти. Появата на виртуални дейности повдига въпроси относно адаптивността на стандартните процедури за одит в цифровата сфера. Процесът на провеждане на виртуален одит изисква придържане към традиционните фази на планиране и провеждане на одита, макар и чрез цифрови средства. Тази промяна изисква задълбочено разбиране на цифровите платформи и инструменти, които, въпреки че предлагат рентабилни и достъпни решения (Господинов, 2016), също така изискват от одиторите да разработят нови стратегии и методологии, които са в съответствие с цифровия контекст. Императивът за цифровизация, който обхваща интегрирането на цифровите технологии във всички аспекти на живота, включително одитните практики, означава преди всичко по-широко прилагане на цифровите технологии в одиторската професия. Тази трансформация включва не само приемането на дигитални инструменти като Excel и СААТ софтуер (Василев, 2018), но също така налага културна промяна в рамките на одиторските фирми към възприемане на цифрови иновации и повишаване на цифровата грамотност сред одиторите. Следователно предизвикателствата, пред които са изправени одиторите при интегрирането на нови технологии в техните практики, са многостранни, включващи придобиване на дигитални умения, адаптиране на одитните методологии към виртуални среди и възприемане на цифровизацията като основен аспект на съвременния одит.

Въздействието на анализа на данни и големите данни върху одита

Появата на големи масиви от данни и анализи революционизира начина, по който се провеждат одитите, превръщайки ги от обикновени упражнения за съответствие в мощни инструменти за организационно подобрене и вземане на стратегически решения. Използвайки огромните количества данни,

генерирани от организациите, одиторите вече могат да предоставят критична обратна връзка за въведените промени и ефективността на тези мерки (Център за знания на DQS, n.d.). Тази възможност позволява по-динамичен и отзивчив процес на одит, при който въздействието на предприетите действия може да бъде оценено в реално време, като се гарантира, че организациите не само са в съответствие, но и работят с оптимална ефективност. Освен това използването на големи масиви от данни и анализи в одитите разширява тяхната роля, за да включва оценка на ефективността и диагностика (Център за знания на DQS, n.d.). Това означава, че одитите вече не са само за идентифициране на проблеми, след като са възникнали, но също така са фокусирани върху превантивно разпознаване на силни области и на потенциал за подобрене. Тази промяна не само помага за смекчаване на рисковете, но и за капитализиране на възможностите, като по този начин допринася за цялостното здраве и конкурентоспособността на организацията. Чрез тези разработки големите масиви от данни и анализите фундаментално променят пейзажа на одита, превръщайки го в неразделна част от организационната стратегия и подобряването на ефективността.

Интегрирането на анализа на данни в процесите за откриване на измами и оценка на риска предвещава значителна промяна към проактивни и ефективни методологии. Чрез използване на усъвършенствани аналитични техники, включително дълбоко обучение, произволна гора, градиентно усиливане, логистична регресия и Support Vector Machine, организациите могат да разработят сложни модели, с които значително да се подобри откриването на измамни дейности (Международна асоциация за социално осигуряване, n.d.). Тази иновация не само рационализира оценката на допустимостта, но и значително подобрява точността на откриване на измами – както се вижда от откриването на 567 820 случая на измами между 2014 г. и 2021 г., което подчертава осезаемото въздействие на тези технологии върху опазването на финансовите ресурси. Комбинацията от традиционен анализ с изкуствен интелект позволява нюансиран анализ на приложенията, което позволява идентифицирането на корелации между необичайни твърдения, които иначе може да са останали незабелязани. Този всеобхватен подход към откриването на измами и оценката на риска не само осигурява високо ниво на прецизност при идентифицирането на измамни дейности, но също допринася значително за предотвратяването на финансови загуби, като по този начин подчертава критичната роля на анализа на данни за повишаване на интегритета и ефективността на тези процеси.

В контекста на трансформиращото въздействие, което дигиталните технологии имат върху одиторските практики, ограниченията за използването на големи масиви от данни не могат да бъдат пренебрегнати. Въпреки че

преминаването към цифрови методи за одит сигнализира за по-ефективни и всеобхватни процеси, то също разкрива няколко предизвикателства, които трябва да бъдат преодоляни. Първо, акцентът върху докладването от много организации, без съответния ангажимент за обективен анализ на данни, подкопава потенциалните ползи от големите масиви от данни в одита (Хоогенрад, 2024). Макар и важен, този фокус върху отчитането не успява да улови същността на управляваните от данни бизнес операции, което е критичен компонент на съвременния одит. Освен това притежаването на огромно количество висококачествени данни не води автоматично до подход към одита, основаващ се на данни. Това погрешно схващане подчертава съществено ограничение: стойността на данните в одита не зависи единствено от тяхното количество, а от тяхната надеждност и от целостта, с която се събират и поддържат. Следователно самото наличие на данни е недостатъчно за ефективен одит, както се вижда от случаите, в които данните може да са неподходящи или дори недостъпни за насърчаване на трансформация в областта, управлявана от данни. Това подчертава необходимостта от балансиран подход, който не само използва потенциала на големите данни, но също така признава и адресира присъщите им ограничения, като гарантира, че одиторските практики се развиват по начин, който е както технологично напреднал, така и фундаментално стабилен.

Появата на цифрови трансформации в одита значително подобрява позицията на киберсигурността на различни организации. Чрез интегрирането на услуги като CONTRACS компаниите вече са в състояние да провеждат цялостни одити, които навлизат дълбоко в стандартизацията на сигурността и контрола на киберриска. Този подход е основен, тъй като одитът на информационната сигурност на ИТ служи не само като превантивна мярка, но и като метод за укрепване на защитните механизми на организацията срещу потенциални киберзаплахи. Общата липса на редовни прегледи на политиките за киберсигурност от бизнеса подчертава необходимостта от такива специализирани одиторски услуги. Тези услуги предлагат двойна полза: те не само помагат при идентифицирането на съществуващите уязвимости в дигиталната среда на една компания, но също така помагат при поставянето на стабилна основа за киберсигурност, като по този начин позволяват на бизнеса, особено на малките и средните предприятия, да възприемат по-проактивна позиция към управлението на риска (Atlant Security, n.d.). Подробните заключения, предоставени от тези одити относно сроковете и условията, необходими за укрепване на управлението на риска в киберсигурността, значително допринасят за разработването на солидна базова линия на мерките за киберсигурност. Чрез тези усъвършенствани процеси на дигитален одит организациите са по-добре подготвени да защитят своите

основни активи срещу непрекъсващите кибернетични заплахи, като гарантират по-сигурно и устойчиво цифрово присъствие.

Бъдещето на одита в контекста на дигиталната трансформация

Пейзажът на одиторските практики е готов за трансформираща промяна, задвижвана от появата на нововъзникващи технологии. Сред тях интеграцията на 5G и Интернет на нещата (IoT) се откроява като крайъгълен камък за бъдещи разработки. С приблизително 50 трилиона устройства, които се очаква да бъдат свързани към интернет до 2030 г., сложността и обемът на данните, които трябва да бъдат одитирани, ще скочат рязко, което ще наложи модерни методи за регулиране и надзор. Този скок на свързаните устройства също така подчертава потенциала на изкуствения интелект за революционизиране на процесите на одит. Способността на ИИ да анализира огромни масиви от данни може значително да рационализира идентифицирането на несъответствия и измами, като по този начин подобри точността и ефективността на одитите. Технологиите не са само инструменти за анализ на данни; те предлагат иновативни решения за подобряване на прозрачността и междулабораторното сътрудничество, особено в чувствителни области като проверка на здравни тестове. Чрез използване на предпазни мерки, базирани на изкуствен интелект и унифицирана база данни, одиторите биха могли да гарантират автентичността на резултатите от тестовете, като по този начин минимизират фалшифицирането и насърчават по-висок стандарт на отчетност в индустриите. Това сливане на AI, 5G и IoT технологии предвещава нова ера в одита, където акцентът се измества от просто съответствие към проактивно предотвратяване на измами и повишена надеждност на финансова и нефинансова информация.

Непрестанното преследване на подобрено качество на одита тласка одиторската професия към цифрова метаморфоза – тенденция, която подчертава нарастващата необходимост одиторите да се адаптират към технологичния напредък и да се развиват (Филипова, 2021). Тази дигитална трансформация, обявена за определяща черта на одитния пейзаж в обозримо бъдеще, налага промяна на парадигмата в начина, по който одиторите подхождат към своята работа, интегрирайки най-съвременни цифрови инструменти и методологии, за да отговорят на нарастващите изисквания за прозрачност и точност. Тъй като одиторската професия преминава от традиционни практики към по-сложни, технологично ориентирани процеси, одиторите трябва да придобият нови умения и знания, за да се справят със сложността на цифровизираната финансова среда. Тази промяна не е просто отговор на технологичните иновации, а проактивна мярка, за да се гарантира, че одиторската професия остава уместна и способна да предостави високо-

качествена увереност, която заинтересованите страни все повече изискват. Подобни примери откриваме в редица сектори на икономиката и бизнеса, като например:

1. Одиторските фирми традиционно извършват проверки чрез ръчен анализ на счетоводни документи, което е трудоемко и податливо на грешки.

Цифрова трансформация:

- PwC и Deloitte внедриха ИИ-базирани инструменти като GL.ai и Aura за автоматично откриване на аномалии в счетоводните книги.
- Използването на Big Data анализи позволява 100% проверка на всички транзакции, вместо вземане на извадки, което намалява риска от грешки.
- Резултат: Намаляване на времето за анализ с 40%, повишаване на точността и елиминиране на човешките грешки.

2. Банковите трансакции изискват посредници, което води до бавни, скъпи и непрозрачни парични преводи.

Цифрова трансформация:

- JPMorgan внедри своя блокчейн платформа JPM Coin, която позволява мигновени трансакции между корпоративни клиенти.
- Revolut използва ИИ за анализ на клиентското поведение, което автоматично засича подозрителни трансакции и намалява риска от измами.
- Резултат: Блокчейн технологията намалява разходите за международни преводи с 30% и подобрява сигурността на финансовите операции.

3. Диагностицирането на заболявания изисква сложни анализи, а грешките могат да доведат до забавено или неправилно лечение.

Цифрова трансформация:

- IBM Watson Health използва ИИ за анализ на медицински изображения и предсказване на заболявания.
- Алгоритмите на Watson анализират милиони медицински досиета и помагат на лекарите да откриват ранни признаци на рак.
- Резултат: Системата постига 96% точност при разпознаване на ракови клетки, което е по-високо от средния процент точност на ръчната диагностика.

Заклучение

Областта на одита не остава незасегната от вълната на дигитална трансформация, обхващаща индустриите, има значителни последици за ролите и отговорностите на одиторите. Тъй като в статията бе подчертано сближаването на човешкия опит с иновативните технологии за поставяне на нови стандарти в качеството на одита, става очевидно, че дигиталната ера налага преоценка на традиционните одиторски практики. Дигиталната тран-

сформация, характеризираща се с интегрирането на цифрови технологии във всички области на бизнеса, принуждава одиторите да се адаптират към бързо променяща се среда, където анализът на големи масиви от данни, киберсигурността и одитът на алгоритмичните процеси придобиват първостепенно значение. Очакването на одиторите да се ориентират в тези сложни дигитални пейзажи е доказателство за развиващия се характер на тяхната работа, където владенето на цифрови инструменти и разбирането на нови форми на данни стават толкова важни, колкото са и традиционните одиторски умения (Киров, 2022). Тази еволюция предполага, че бъдещето на работата на одиторите значително ще се отклони от досегашните норми, изисквайки да се комбинират технически и аналитични способности, съобразени с дигиталната среда. Последствията от тези промени са дълбоки, променяйки не само начина, по който одиторите изпълняват задачите си, но и обхвата на това, което тези задачи включват, като по този начин отразява по-широка промяна в професията към по-динамичен и ориентиран към технологиите подход.

Използвана литература

- Atlant Security. (n.d.). Как одитите на ИТ сигурността помагат на малките и средните предприятия да се справят със сложността на киберзаплахите, (Atlant Security, n.d., Kak oditite na IT sigurnostta pomagat na malkite i srednite predpriyatia da se spravyat sas slozhnostta na kiberzaplahite).
- Василев, Пр. (2018). Развитие на одита в контекста на „Индустрия 4.0“, (Vasilev, Pr., 2018, Razvitie na odita v konteksta na „Industria 4.0“), available at: https://www.researchgate.net/publication/340979713_Razvitie_na_odita_v_konteksta_na_Industria_40_development_of_the_audit_in_the_context_of_industry_40 (accessed 28 May 2024)
- Господинов, И. (2016). Дигитални инструменти и платформи за българското училище, Национална мрежа за децата, (Gospodinov, I., 2016, Digitalni instrumenti i platformi za balgarskoto uchilishte, Natsionalna mrezha za detsata), available at: nmd.bg (accessed 28 May 2024)
- International Science Council. (2024). Как се справят научните организации в дигиталната ера?, ISC Digital Month, (International Science Council, 2024, Kak se spravyat nauchnite organizatsii v digitalnata era?, ISC Digital Month), available at: www.council.science (accessed 28 May 2024)
- Киров, В. (2022). Дигиталната трансформация и бъдещето на труда. Глобални тенденции. Локални последствия, София: УИ „Св. Кл. Охридски“. (Kirov, V., 2022, Digitalnata transformatsia i badeshteto na truda. Globalni tendentsii. Lokalni posledstvia, Sofia: UI „Sv. Kl. Ohridski“).

- Международна асоциация за социално осигуряване (ISSA). (n.d.). Иновации, управлявани от данни в социалното осигуряване: добри практики от Азия и Тихия океан, (Mezhdunarodna asotsiatsia za sotsialno osiguryavane (ISSA), n.d., Inovatsii, upravlyavani ot dannii v sotsialnoto osiguryavane: dobri praktiki ot Azia i Tihia okean), available at: www.issa.int (accessed 28 May 2024)
- PwC България. (n.d.). Одит от ново поколение, сега. Перфектната комбинация от професионалисти напреднали технологии, (PwC Bulgaria, n.d., Odit ot novo pokolenie, sega. Perfektnata kombinatsia ot profesionalisti naprednali tehnologii), available at: www.pwc.bg/bg/services/audit/the-future-of-audit-in-cee.html (accessed 28 May 2024)
- Саджид, Х. (2023). Как да извършите AI одит през 2023 г., UNITE.AI, (Sadzhid, H., 2023, Kak da izvarshite AI odit prez 2023 g., UNITE.AI), available at: www.unite.ai/bg/how-to-perform-an-ai-audit-in-2023/ (accessed 28 May 2024)
- Филипова, Ф. (2021). Развитие и перспективи пред независимия финансов одит в България“, ИДЕС, извънреден брой, (Filipova, F., 2021, Razvitie i perspektivi pred nezavisimia finansov odit v Bulgaria“, IDES, izvanreden broj), available at: www.ides.bg (accessed 28 May 2024)
- Хоогенрад, В. (2024). Управлявано от данни, изискване за всяко решение на SaaS, ITPedia. (Hoogenrad, V., 2024, Upravlyavano ot dannii, iziskvane za vsyako reshenie na SaaS, ITPedia).
- Център за знания на DQS. (n.d.). Какво трябва да знаете за одитите. Одитите – интересни факти, лесно обяснени. (Tsentar za znania na DQS, n.d., Kakvo tryabva da znaete za oditite. Oditite – interesni fakti, lesno obyasneni).
- Deloitte. (2023). Audit and Assurance Insights: The Role of Digital Transformation in Modern Auditing, Deloitte Insights.
- Ernst & Young. (2023). The Cost-Saving Benefits of AI-Enabled Auditing Solutions.
- International Federation of Accountants (IFAC). (2023). The Impact of AI and Data Analytics on Audit Quality.
- PwC. (2022). The Future of Audit: Leveraging AI and Automation for Higher Efficiency, PricewaterhouseCoopers.

THE IMPACT OF DIGITAL TRANSFORMATION ON AUDITING PRACTICES IN THE MODERN ECONOMY

Assist. Prof. Kiril Dimitrov, PhD
University of Agribusiness and Rural Development
e-mail: kdimitrov@uad.bg

Abstract

Digital transformation is significantly changing audit practices, with the introduction of new technologies such as artificial intelligence (AI), machine learning, blockchain and big data transforming the traditional audit process. These technologies facilitate the automation of routine tasks, improve the accuracy and efficiency of audits, and provide deeper real-time data analysis.

Keywords: digital transformation, audit practices, artificial intelligence, audit process

JEL: M42, O33, G32, L86